

**Barbara Jaros, Wiesława Świeca,
Ewa Jurzak**

**Program Działalności Świetlicy
Socjoterapeutycznej "Wyspa
szczęścia"**

Nauczyciel i Szkoła 1-2 (18-19), 334-339

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Program Działalności Świetlicy Socjoterapeutycznej „Wyspa szczęścia”

Charakterystyka programu

Przekonani o słuszności działań profilaktycznych w szkole oraz w ślad za piśmem Wydziału Spraw Społecznych i Zdrowia dotyczącym konkursu na prowadzenie świetlic bądź klubów szkolnych w roku 2003 pragniemy zainteresować komisję konkursową naszym programem.

Proponowany przez nas program działalności świetlicy socjoterapeutycznej przeznaczony jest dla dzieci w młodszym wieku szkolnym (klasy I - IV). Oparty jest na koncepcji wspierania rozwoju pełnego zdrowia polegającego na podejmowaniu działań, które zmierzają do osiągnięcia przez człowieka stanu dobrego poczucia w czterech wymiarach: fizycznym, psychicznym, społecznym i osobistym.

Przedstawiony program pojmowany jest przez nas bardzo szeroko, prowadzi profilaktykę wszystkich zagrożeń jakie niesie współczesne życie. Skupiłyśmy się na dostarczeniu pozytywnych alternatyw takich jak: sport, zabawę, trening sprawności ruchowej i intelektualnej, muzykę i turystykę. Stwarza to możliwość stymulowania działalności społecznej i doskonalenia samodyscypliny, zaufania do siebie, poczucia własnej siły i niezależności. Jednocześnie przyjęłyśmy strategię informacyjną, która ma na celu przekazanie wiadomości o szkodliwych następstwach patologii i możliwościach zabezpieczenia się przed nimi, poprzez wspólne z dziećmi rozwiązywanie problemu.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31.01.2002 r., w szkole powstał Szkolny Program Profilaktyczny. Program naszej świetlicy socjoterapeutycznej jest zgodny z założeniami szkolnego programu.

Praca świetlicy oparta jest o stały plan, w którym przewidziane są poszczególne zajęcia. Zajęcia w świetlicy rozpoczną się w lutym 2003 roku i trwać będą do końca 2003 roku.

Cel główny

Propagowanie stylu życia, dzięki któremu dziecko radzi sobie z rozwiązywaniem problemów, rozumie siebie, potrafi współżyć z innymi oraz poznaje podstawowe zasady dbania o własne zdrowie i bezpieczeństwo w różnych sytuacjach.

Cele szczegółowe:

- rozwijanie umiejętności koncentracji, panowania nad emocjami, współdziałanie w grupie,
- przyzwyczajanie dziecka do systematycznej pracy, samozaparcia w niepowodzeniach,
- uczenie samorealizacji,
- zachęcenie do samodzielnej pracy,
- ukierunkowanie aktywności dzieci na działalność o charakterze sportowym, plastycznym, muzycznym,
- rozwijanie dojrzałej odpowiedzialności za własny czyn,
- wyciszenie przejawów nadpobudliwości psychoruchowej.

Zajęcia będą prowadzone cztery razy w tygodniu w godzinach popołudniowych. Uatrakcyjnieniem zajęć będą wycieczki, ogniska, zabawy.

W ramach zajęć świetlica organizuje:

- zajęcia komputerowe,
- zajęcia sportowe,
- gry i zabawy,
- zajęcia tematyczne.

Zajęcia komputerowe

XXI wiek zwany zmienną erą komunikacji i informacji wymusza znajomość środka informatyki, jakim jest komputer. Komputer nie jest groźny, nie krzyczy na dzieci, może natomiast przyczyniać się do postępów w nauce, dostosować się do możliwości poznawczych dzieci.

Komputery są pomocne w kształtowaniu u uczących się umiejętności efektywnego porozumiewania się z nimi oraz pomiędzy sobą i z nauczycielem.

Praca z komputerem wymusza decyzję myślenia, logiczne formułowanie przekazu informacyjnego lub jego odczyt oraz jednoznaczny sposób postępowania. Komputer z odpowiednim oprogramowaniem można również wykorzystać do celów terapeutycznych i profilaktycznych w zaburzeniach komunikowania. Dzieci z rodzin dotkniętych różnorodnymi problemami mają niejednokrotnie problemy z komunikacją, sprawnym formułowaniem i przekazywaniem myśli, koncentracją uwagi. Ponadto ich rodzice nie są w stanie zapewnić im dostępu do różnorodnych urządzeń medialnych, w tym do komputerów. Proponowane zajęcia łączyć będą ze sobą różne formy aktywności: słowną, manualną, wzrokowo-ruchową, motywacyjno-emocjonalną.

Zajęcia prowadzone będą w ten sposób, by zapewnić prowadzącemu jak najbliższy kontakt z dziećmi, co sprawi, że uczestnicząc w nich stanie się on członkiem

grupy. W trakcie zajęć wykorzystane będą programy multimedialne.

Zajęcia sportowe

Zajęcia sportowe mają istotny wpływ na wszechstronny i harmonijny rozwój psychofizyczny dzieci. Stanowi on doskonałą okazję adaptacji do środowiska społecznego, które w naszych czasach bardzo się skomplikowało. Postawa społeczna dziecka kształtuje się bowiem poprzez działanie w grupie, przez ćwiczenia z partnerem, stosowanie współzawodnictwa oraz poprzez gry niwelujące jego egocentryzm.

Te formy zajęć, które wymagają współdziałania i współpracy oraz przestrzegania określonych reguł najlepiej przysposabiają do życia społecznego. Dzieci uczą się samodzielności, mają okazję do umacniania więzów przyjaźni, do integrowania się przez wspólne przeżycia.

Przy pomocy zajęć sportowych można wpływać pobudzająco na ogólny rozwój organizmu oraz na jak najlepsze przystosowanie go do wysiłku fizycznego, zmieniających warunków środowiska materialnego i społecznego, a także wpływać na prawidłową budowę i postawę ciała.

Gry i zabawy

Zabawy i gry to działania wykonywane dla przyjemności. Bawiące się dzieci zapominają o sprawach życia codziennego, o codziennych radościach i kłopotach. Zabawa wiąże emocjonalnie jednostkę z czynnością ludyczną i wprowadza ją w swoisty nastrój, umożliwiający przeżywanie szczególnych wzruszeń. Uczestnicy gier i zabaw biorą w nich udział dobrowolnie. Zabawy i gry to działania uporządkowane przez właściwe reguły. Dostarczają dzieciom dużo radości i uśmiechu, odprężają psychicznie. Oddziałują wychowawczo i kształcą na dzieci. Przyczyniają się do rozwoju dodatnich cech charakteru takich jak: cierpliwość, zaradność, samodzielność, wytrwałość, odwaga, pomagają uwierzyć we własne siły. Wzbogacają skalę przeżyć i przyczyniają się do harmonijnego rozwoju dziecka. Gry i zabawy przyczyniają się do powstania i rozwoju dodatnich cech społecznych u dziecka. Kształtują poczucie przyjaźni i solidarności, wdrażają do karności i dyscypliny. Uczą tolerancji w stosunku do innych.

Zajęcia tematyczne

Proponowane zajęcia łączą różne formy werbalnej, muzycznej, plastycznej i ruchowej wypowiedzi. Poprzez swą różnorodność oraz otwartą formułę nie stawiają ograniczeń w środkach wyrazu, pobudzają do rozwoju twórczego myślenia. Swo-

bodna forma zajęć pozwala nawiązać prowadzącemu bliższy kontakt z dziećmi. Sprawia, że uczestnicząc w zadaniach staje się on również członkiem grupy. Proponowane zajęcia opierają się na zespołowych formach aktywności, nie zagrażają ujawnieniu własnego ja, nie naruszają przestrzeni a jednocześnie są pretekstem do podjęcia wspólnych działań, dają poczucie przynależności do grupy. Zajęciami takimi będą:

- zabawy rytmiczne przy muzyce i piosenkach,
- zabawy w odgrywanie sytuacji - psychodrama,
- zajęcia plastyczno-techniczne,
- zabawy ze słowem,
- teatr marzeń, zabawy kukiełkami.

Metody pracy

W programie tym wykorzystane będą metody aktywne, które pozwalają na uaktywnienie wszystkich uczestników, dostarczają pozytywnych uczuć, odrzucają lęk, obawy i niepokoje. Wprowadzają też dobry nastrój, umożliwiają przełamanie oporów wewnętrznych, nieśmiałości, przede wszystkim pozwalają dzieciom uwierzyć w siebie, że potrafią rozwiązywać problemy sami, lub też mogą liczyć na pomoc swoich przyjaciół lub kolegów.

W programie ujęliśmy następujące metody pracy profilaktycznej:

- muzykoterapia,
- gry i zabawy,
- burza mózgów,
- psychodrama,
- wycieczki,
- ekspresja ruchowa,
- metody GAIL'A DENNISONA

oraz będziemy wykorzystywały inne metody pracy z grupą.

Zasady funkcjonowania

W pracy profilaktycznej z dziećmi ogromną rolę spełniać powinien nauczyciel, wychowawca. Konieczne jest, aby:

1. Okazywał dzieciom szacunek, by ich traktował jako osoby zdolne do uczestniczenia w podejmowaniu decyzji i współpracy. Lekceważenie tych potrzeb jest równoznaczne z obniżaniem ich poczucia własnej wartości oraz utrudnieniem drogi do dorosłości.

2. Okazywał uczniom zaangażowanie i zainteresowanie. Tego rodzaju troska powinna być dostosowana do wymagań rozwojowych.
3. Tworzył warunki do rozwijania kompetencji społecznych. W dzisiejszych czasach młody człowiek ma mieć okazję do rozwijania swoich umiejętności specjalistycznych, a także umiejętności współżycia z innymi ludźmi.
4. Zapewniał dzieciom możliwość korzystania z pomocy dorosłych, specjalistów.
5. Tworzył okazję do rozwoju moralnego.
6. Udzielał pomocy w odnajdywaniu sensu życia unikając dydaktyzmów i negatywnych nacisków, a promując twórcze szukanie odpowiedzi na pytanie o istotę życia i cele życiowe.

Adresat programu i sposób naboru

Program skierowany jest do uczniów klas I - IV. Uczniowie będą kierowani na zajęcia według zainteresowań, wskazań pedagoga szkolnego i wychowawców. W grupie dzieci objętych programem znajdują się uczniowie pochodzący z rodzin zagrożonych uzależnieniami i rodzin niepełnych. A więc znajdują się dzieci, które:

- są w złej kondycji psychofizycznej,
- nie mają oparcia psychicznego w rodzinie, w domu,
- są obciążone obowiązkiem szkolnym,
- mają problemy z komunikacją, sprawnym formułowaniem i przekazywaniem myśli, koncentracją uwagi, zubożoną wyobraźnią.

W zajęciach oprócz dzieci z grupy ryzyka uczestniczyć będą mogli chętni uczniowie z klas I - IV, w myśl motto przewodniego naszego programu „Dajmy wszystkim równe szanse”.

Formy współpracy z rodzicami

Efektywność oddziaływań profilaktyczno-wychowawczych zależy w dużym stopniu od tego, jaki jest stosunek rodziców uczniów do podejmowanych w szkole działań. Dlatego warto włączyć rodziców w realizowany program.

Będziemy to czynić w następujący sposób:

- pośrednio przez dzieci,
- bezpośrednio w czasie spotkań z rodzicami.

Celem współpracy będzie nawiązanie kontaktów z domem rodzinnym dziecka przez pozyskanie rodziców do podjęcia wspólnego wysiłku dla dobra ich pociech. Dzieci będą przynosić do domu informację, pracę. To pozwoli przełamać barierę

nieufności (jeżeli takowa będzie istniała) i zmotywuje rodziców do udzielenia pomocy i wsparcia nauczycielowi przy realizacji proponowanego programu.

Kadra realizująca program

Kadrę wychowawców świetlicy socjoterapeutycznej tworzą nauczyciele Szkoły Podstawowej nr 3 w Tychach przeszkoleni w zakresie: Metod Gail'a Dannisona, zajęć wychowawczo-profilaktycznych „Spójrz Inaczej” A. Kołodziejczyka i E. Czerniewskiej, zajęć komputerowych, zajęć logopedycznych, terapii pedagogicznej, profilaktyki pedagogicznej i pedagogiki resocjalizacyjnej oraz pedagogiki zabawy. Posiadają dyplomy i świadectwa ukończenia studiów wyższych, podyplomowych oraz kursów i warsztatów w wyżej wymienionych zakresach.

Ewaluacja i dokumentacja

Działania profilaktyczne zakładają powodowanie zmian w wiedzy, postawach i zachowaniach młodych ludzi. Niezbędne jest więc sprawdzanie, czy zmiany rzeczywiście zachodzą i czy kierunek zmian jest pożądany. Innymi słowy należy sprawdzać, czy zrealizowano zakładane cele profilaktyczne i w jakim zakresie, co ułatwiało i co utrudniało realizację.

Kontrola umożliwia podjęcie decyzji o zakończeniu programu, jego kontynuacji lub wprowadzeniu korekt do programu podnoszących jego jakość.

Dla każdego ucznia założona będzie karta uczestnika (wzór w załączniku), która wypełniona będzie na początku oraz na końcu okresu działalności świetlicy. Proponujemy również następujące formy kontroli:

- obserwacje,
- rozmowy indywidualne,
- analiza wytworów,
- wywiady i rozmowy z rodzicami,
- rozmowy z wychowawcami i pedagogiem szkolnym.

Do dokumentacji świetlicy należeć będą:

- dziennik zajęć,
- dokumentacja osobista wychowanka - w tym karty zgody rodziców lub opiekunów, karta uczestnika, ewentualne wyniki obserwacji, wywiadów i innych form kontroli.